

Social- og Integrationsministeriet
Holmens Kanal 22
1060 København K

OPCAT-enheden

Gammeltorv 22
DK-1457 København K

Tlf. +45 33 13 25 12
Fax +45 33 13 07 17

www.ombudsmanden.dk
post@ombudsmanden.dk

Foranstaltninger i forhold til unge mv.

24-08-2012

Folketingets Ombudsmand har som led i sit arbejde mod tortur og anden grusom, umenneskelig eller nedværdigende behandling eller straf (det såkaldte OPCAT-arbejde) besøgt en række socialpædagogiske opholdssteder for navnlig unge. Det fremgår af tilbudsportalens oplysninger om opholdsstederne, at de er ejet og drevet af private (et af de besøgte opholdssteder figurerer dog ikke længere på tilbudsportalen).

Dok.nr. 12/02135-1/RI
Bedes oplyst ved henvendelse

Personlig henvendelse: 10-14
Telefonisk henvendelse:
Man.-tors. 9-16, fre. 9-15

Under besøgene har jeg fået oplysninger om, at der i forhold til de unge på visse opholdssteder bruges forskellige foranstaltninger i form af f.eks. anmodninger om, at de unge skal aflægge urinprøver, og i form af, at de unges brug af og adgang til bl.a. mobiltelefon, computer og internet i visse tilfælde begrænses. Nogle af de oplysninger, som jeg har modtaget, er beskrevet i bilaget til dette brev.

Jeg vil gerne på et møde med Social- og Integrationsministeriet drøfte nogle principielle spørgsmål, der knytter sig til brugen af disse foranstaltninger.

De spørgsmål, som jeg sigter til, angår bl.a. hjemlen til at bruge de forskellige foranstaltninger.

Hvis der efter ministeriets opfattelse f.eks. er hjemmel til at bede de unge på et opholdssted om at aflægge urinprøve, vil jeg gerne bl.a. drøfte betydningen af, at en ung nægter at aflægge en prøve, den praktiske fremgangsmåde ved aflæggelse af urinprøve, om et opholdssted kan bede en ung om frivilligt at aflægge urinprøve, samt om en handlekommune har hjemmel til at bede et opholdssted om at formå en ung til at aflægge urinprøve for at dokumentere stoffrihed.

Det er endvidere mit indtryk, at de unge opfatter begrænsninger i adgangen til at kommunikere ved hjælp af f.eks. computer eller mobiltelefon som meget indgribende. Omvendt er det klart, at de ansvarlige institutioner kan have legitime interesser, både af ordensmæssig, pædagogisk og sikkerhedsmæssig karakter, i at fastsætte sådanne restriktioner.

Oplysningerne om, hvilke restriktioner der anvendes i praksis, viser, at der er væsentlige forskelle fra institution til institution. Nogle af de forholdsvis kortfattede lokale husregler efterlader endvidere et usikkert indtryk af, hvilke saglige grunde der ligger bag, at de unges adgang til at kommunikere digitalt med omverdenen er begrænset. Efter min opfattelse kan det derfor være nyttigt at drøfte disse spørgsmål både med henblik på at afklare eventuelle hjemmelsmæssige spørgsmål og med henblik på at overveje mulighederne for at indføre en fælles standard.

På mødet vil jeg også gerne drøfte forholdet mellem servicelovens § 123 a og grundlovens § 72 og mellem servicelovens § 123 a og tvangsindgrebsloven.

Under drøftelserne vil jeg endvidere komme ind på artikel 8 i Den Europæiske Menneskerettighedskonvention og reglerne om delegation til private i det omfang, det er relevant. Jeg tænker her på, at det kan være retligt usikkert, i hvilken udstrækning der er bemyndigelse til at overlade til private at foretage indgreb af den her omhandlede type, og på, om de private institutioner kan anses for direkte forpligtede af bestemmelsen i artikel 8.

Uden at jeg har haft lejlighed til at analysere de omhandlede spørgsmål endeligt igennem, er det generelt mit indtryk, at hjemmelsgrundlaget for bl.a. de omhandlede indgreb er noget usikkert, og at det er vanskeligt at komme til meget faste konklusioner på det foreliggende retskildegrundlag. På mødet hører jeg gerne Social- og Integrationsministeriets vurdering og herunder ministeriets eventuelle synspunkter om lovmæssig afklaring af problemstillingerne på dette – retssikkerhedsmæssigt meget væsentlige – område.

Jeg foreslår, at mødet holdes her på Gammeltorv 22, og at ministeriet kontakter min sekretær Lisbeth Nielsen på telefon 33 43 54 02 for at aftale mødetidspunkt. Ud over jeg selv vil bl.a. direktør Jens Møller og kommitteret Jon Andersen deltage i mødet.

Jeg ser frem til at drøfte spørgsmålene med ministeriet.

Med venlig hilsen

Jørgen Steen Sørensen

Bilag

Urinprøver

Mange opholdssteder beder de unge om at aflægge en urinprøve. Det kan f.eks. være i tilfælde, hvor en ung, som har haft misbrugsproblemer, har været på besøg hjemme, hvor den unges konkrete adfærd i øvrigt giver anledning til mistanke om indtagelse af stoffer, eller hvor den unges sagsbehandler i den anbringende kommune ønsker, at der bliver taget en prøve. Nogle unge beder selv om at få lov til at aflægge en urinprøve, fordi de vil dokumentere, at de er stoffri. De unge kan også aflægge urinprøve for at få undersøgt, om de f.eks. har en kønssygdom.

De unge aflægger som udgangspunkt urinprøverne frivilligt. Dog kan det på en del opholdssteder få konsekvenser for de unge, hvis de nægter at aflægge urinprøve. F.eks. har jeg fået oplysninger om, at hvis en ung undlader at aflægge urinprøve, bliver det betragtet som en positiv prøve. Er en aflagt prøve positiv, tillægges dette forhold i visse tilfælde negativ virkning i forhold til den unge, f.eks. i form af inddragelse af friheder.

Jeg har under besøgene modtaget husregler, hvoraf det bl.a. fremgår:

”Hvis personalet finder det nødvendigt, grundet begrundet mistanke, kan de bede de unge om en urinprøve. Hvis den unge nægter at aflevere en urinprøve sætter vi den unges dag på standby, indtil vi har fået klarlagt hvorfor de ikke finder dette nødvendigt.”

Som eksempler på konsekvenser af en positiv prøve kan jeg nævne tæt kontakt med de ansatte, forbud mod at gå alene i byen og inddragelse af friweek-end.

Det er lidt forskelligt, hvordan urinprøver aflægges. Det kan f.eks. ske under opsyn ved, at en ansat er til stede i rummet og vender ryggen til, eller ved at en ansat står uden for døren. Nogle unge har oplyst, at de er blevet overvåget, uden at den ansatte har udvist diskretion. Flere unge har fortalt, at de fandt det nedværdigende at skulle afgive urinprøve under forhold som de beskrevne.

Mobiltelefoner

Nogle husregler regulerer de unges brug af og adgang til mobiltelefoner. Jeg har modtaget husregler, hvor det bl.a. fremgår:

”Telefon:

...

- ... Hvis mobiltelefonen bliver brugt til trusler og andet uhensigtsmæssigt, bliver den inddraget.

Mobiltelefon:

- De unge får deres mobil efter dagligt gøremål.
- Fredag får de mobilen efter de har rengjort deres område og deres værelse.
- De unge får mobilen efter bad i weekenderne.
- Bliver telefonen brugt uhensigtsmæssigt. Dvs. trusler og skældsord, bliver den inddraget.
- Hvis de unge har eksternt arbejde, kan de få den udleveret om morgenen.”

Desuden har jeg fået husregler, hvor bl.a. følgende fremgår:

”Sengetider

...

Mobiltelefon afleveres en halv time inden sengetid.

...

Sygdom;

Hvis man er syg gælder følgende regler:

...

Man har ingen mobiltelefon, medmindre det er aftalt med personalet, dette er for at give den ro til at hvile sig.”

Jeg har også fået oplysninger om, at de unge i tilfælde af rømning får frataget deres mobiltelefon, og at mobiltelefonen bliver frataget som straf.

Computer og internet

Nogle husregler regulerer også de unges brug af og adgang til computer og internet. F.eks. har jeg modtaget regler, hvor det bl.a. fremgår:

”Computer:

Man bestiller tid ved en af de voksne. Dette kan kun gøres på selve dagen og efter kl. 7.45.

...

Den adgangskode som hver ung har fået tildelt, er en som kun de voksne har.

...

Det er strengt forbudt

- at downloade musik fra ulovlige sider
- at downloade/kigge på porno og lignende
- at bruge/komme med trusler over nettet
- at udgive sig for en anden

Ovennævnte regler skal overholdes. Såfremt man overtræder en af dem vil det kunne udløse en konsekvens af deres computerbrug.

Første gang i en uge, anden gang en måned. Gentagne overtrædelser kan medføre længerevarende karantæne.”

Jeg har også fået husregler, hvoraf følgende bl.a. fremgår:

”Computer;

...

- Det er ikke tilladt at downloade ting uden at man har fået lov af en voksen.
- Det er ikke tilladt at bruge web-cam.”

Et opholdssted oplyste følgende om husregler:

”Husreglerne er simple. Der må ikke ryges på værelserne. Hvis man gør det alligevel ryger internetforbindelsen.”

En ung i en afdeling havde eget regelsæt, hvor det bl.a. fremgår:

”Computerregler:

... [Den unge] må bruge chatsiderne MSN og Facebook og ikke andre former for Chatsider ...

...

[Den unge] må godt søge på Youtube og nettet efter musik og lignende.
[Den unge] må under ingen omstændigheder søge på porno, racistiske eller voldelige ting, dette gælder både litteratur som billeder, tekst og musik.

...

Overholder [den unge] ikke ovenstående regler, vil computertilladelsen blive inddraget i en periode.”

Desuden har jeg fået oplyst, at en ung havde adgang til internettet 3 timer hver anden dag.

Endvidere har jeg fået oplysninger om filter på internettet for så vidt angår sider med porno og vold samt om ansatte, der kontrollerer de unges brug af Facebook. Jeg har også fået oplyst, at der kan blive tale om at inddrage adgangen til internettet, at der ikke er adgang til internettet (eller at computeren afleveres ved sengetid), og at computeren bliver frataget i tilfælde af rømning.